

Latviešu sarkano strēlnieku memoriālā izlikta liela PSRS ģeogrāfiskā karte. Tajā atspoguļoti tie ciņi un uzvaru ceļi, kurus nostaiģāja latviešu sarkanie strēlnieki. Nereti pie kartes pienāk sirmi viri, lai vēlreiz atcerētos notikumus, kas viņus aizveda uz Mazo Juglu, Kazanu, Petrogrādu, Kahovku, Taurijas stepēm un Perekopu.

Bijušajam 5. Zemgales latviešu strēlnieku pulka komandiera vietniekam Volfrīdam Pavāram drīz apritēs 80 dzīves gadi. Viņš ir bieži viesis Latviešu sarkano strēlnieku muzejā, stāsta apmeklētājiem par ciņu ceļiem, kurus, tāpat kā viņš, nostaiģājuši tukstošiem latviešu zemnieku un strādnieku dēli.

... Zeme. To viņš milēja kopš bērnības. Tiesa, trūcīgā zemnieka dēlam nenācās viegli iegūt izglītību, taču jau pirms kara Volfrīds Pavārs saņēma mērnieka diplomu. Un tieši tadēļ viņš ilgus gadus cīnījās Sarkanās Armijas rindās, lai īstenotu Lenina dekrētu par zemes nodošanu tās lietotājiem.

... Bija 1914. gada augusts. Pārī galvai nogranda šāviņu zalves un daudzos Latvijas rajonos, arī Preiļos, iebrauka posts un nelaime. Sākās pirmais pasaules karš. Jaunais mērnieks Volfrīds Pavārs drīz saņēma mobilizācijas pavēli.

Tukstošiem kilometru viņš nostaiģāja karavīra gaitās.

Kad Volfrīds Pavārs 1922. gadā demobilizējās, radās jautājums, kurp doties? Ļoti grūti bija atgriezties savā dzimtajā pusē — Preiļos. Taču tas nebija iespējams.

Par jaunā mērnieka darba lauku kļuva plašais bijušās Nižņijnovgorodas apgabals, par kuru tik daudz rakstījis Maksims Gorkijs. Tajos gados te dibināja pirmos kooperatīvus, sadalīja trūcīgajiem zemniekiem muižnieku un baznīcu zemes.

— Ko jūs šiem tumsoņiem un slinkiem ledalāt labāko zemi? — cinišķi pīrģājās bagātie zemnieki. — Viņi taču neprot to apstrādāt! Spilarkis, sīrpiš un vīzes, lūk, viņu ikdienas pavadoņi! Cita lieta — mēs, kas zinām zemes vērtību.

Un tomēr mērnieks darīja savu. Vairāk nekā 20 gadu Volfrīds Pavārs vadīja zemes ierīcības darbus Gorkijas apgabalā. Tur izvēldojās simtiem kolhozu un padomju saimniecību, un mērnieks no visas sirds priecājās, ka darba zemnieks kļuvis par draugu īsto saimnieku, apguvis ziņāšanas un zeme dāsnī atmaksā par viņa pūlēm. Vēl tagad Gorkijas apgabala vecāko gadu gājuma laudis ļoti atceras enerģisko mērnieku Volfrīdu Pavāru, raksta viņam vēstules, stāsta par saviem sasniegumiem, jautā, kā viņam klājas.

*

Uz muzeju nāk arī bijušais latviešu sarkanais strēlnieks Pēteris Rībe. Viņš, Rīgas strādnieka dēls, 1918. gada novembrī brīvprātīgi iestājās Sarkanās Armijas cīnītāju rindās. No 7. latviešu sarkano strēlnieku pulka ierindnieka kļuva par atsevišķā eskadrona komandieri. Piedalījās cīņās pret baltsoņiem un par Krimas atbrīvošanu. Pēc smagā ievainojuma demobilizējās un sāka strādāt par celtnieku. Daudzi bijušie latviešu sarkanie strēlnieki kļuva par celtniekiem. Pēterim Ribem

iznāca strādāt kopā ar Volde-māru Krūmiņu, Jani Medni, Zani Duči un citiem ciņu biedriem. Viņiem bija vajadzīga liela pašaieliedzība, lai spētu atjaunot izpostītos un būvētu jaunus uzņēmumus. Trūka ne tikai tehnikas un būvmateriālu, bet arī pieredzējušu speciālistu. Tiesa, Pēteris Rībe pirms kara bija beidzis Rīgas reālskolu, taču tas bija par maz, lai vadītu celtniecību. Nācās atkal sēsties pie grāmatām. Pēteris Rībe pabeidza Taganrogas celtniecības institūtu ar izcilību.



Pēteris Rībe. Vairāk nekā četrdesmit piecus gadus viņš veidījis celtnieka darbam; pašlaik strādā par vecāko inženieri LPSR Komunālās saimniecības ministrijā.

F. Makejeva foto

— Kam daudz dots, no tā vairāk prasa. — atvadoties teica sirmāis profesors. — Tagad tu brauksi uz tikko nodibināto Alžkavāza Federatīvo Republiku. Tur nāksies strādāt par celtniecības pārvaldes galveno inženieri.

— Kā, tulīt par galveno inženieri?! — brīnījās Pēteris Rībe. — Bet man taču nav nekādas pieredzes.

— Nekas, ja kara laikā prātī eskadronu komandēt, tad ar šo uzdevumu arī tiksi galā.

Saulainais un skaistais Alžkavāzs sagaidīja Pēteri Rībi ne visai viesmīlīgi. Pārāk daudz un bieži līdz šim te bija ieradusies laudis, kas meklēja tikai savu pašlabumu. Bet tagad te atbrauca cilvēks, kura valoda bija manāms neparasts akcentis. Viņš stāstīja, ka piedzimis Daugavas krastos. Vietējie iedzīvotāji nezināja raustiņa plecus — viņi tādu upes nosaukumu dzirdēja pirmo reizi.

Nācās strādāt no agrā rīta līdz vēlam vakaram, jo Alžkavāza celtniecības pārvalde bija tikai četri inženieri, bet darbs ritēja dažādās pilsētās un cīemos daudzu simtu kilometru attālumā. Lai nokļūtu uz būvēm, galvenais inženieris ne tikai kāpa ezelišu mugurā, bet svelmainajā karstumā mēroja kājām desmitiem kilometru.

Tā aizritēja mēneši un gadi. Alžkavāzā pacēlās jaunas spēkstacijas, sāka strādāt jaunas rūpnīcas. Vietējie iedzīvotāji drīz vien bija pārliecinājušies, ka jaunais inženieris ļoti pārzina savu darbu un ir prasmiģs vadītājs. Saubas un neuzticību nomalināja patiesa draudzība.

Celtnieka ceļi 1925. gadā aizveda mani uz Erevānu. — stāsta sirmāis vīrs. — Kad ieradās Ararata ielejā, skatienam pavērās drūma aina, visapkārt postāža. Kūpēja tikai retais fabrikas skurstenis.

Erevāna ir viena no vecākajām pilsētām pasaulē, un tadēļ man ir liels gandarījums, ka arī es pirms 50 gadiem pieliku savu roku un ziņāšanas, lai tā uzplauktu visā krāšņumā.

*

Latviešu sarkano strēlnieku muzejs... Tā priekšplānā redzami trīs sarkanā granīta kalti karavīru tēli. Viņu skatieni vērsti pret pilsētu un visiem it kā vēl un vēlreiz atgādina: mēs stāvējām jaunās dzīves sardzē un netaupījām spēkus un pūles, lai plauktu mūsu dižā republiku saime.

A. VAIVARS



Latviešu sarkanais strēlnieks Volfrīds Pavārs.

(No Latviešu sarkano strēlnieku muzeja fotomateriāliem)